

Picture Perfect

פרשת תרומה תשפ"ד

EXODUS

Artschwil-Ornash

25 / 1-9

PARASHAS TERUMAH

HASHEM spoke to Moses, saying: ² Speak to the Children of Israel and let them take for Me a portion, from every man whose heart motivates him you shall take My portion.

³ This is the portion that you shall take from them: gold, silver, and copper; ⁴ and turquoise, purple, and scarlet wool; linen and goat hair; ⁵ red-dyed ram skins, tachash skins, acacia wood; ⁶ oil for illumination, spices for the anointment oil and the aromatic incense; ⁷ shoham stones and stones for the settings, for the Ephod and the Breastplate.

⁸ They shall make a Sanctuary for Me — so that I may dwell among them — ⁹ like everything

170 / RAV WOLBE ON CHUMASH 2

3

Our Sages explain that the commandment to build a *Mishkan* was not given only to the general public, but also to each and every individual. Each person should conduct himself in a way that befits the *Shechinah*, and Hashem will dwell within the person himself.

How can we bring the *Shechinah* down into this materialistic world, not to mention into the physical body of a human being? The Midrash (*Shemos Rabbah* 35:6) tells us that the greatest prophet of all times asked this very question. Hashem commanded Moshe to build the *Mishkan* to parallel the heavenly visions that he perceived

while atop Har Sinai. The Midrash compares their dialogue to that of a human king and his servant. The king, who has a strikingly handsome countenance, instructs his servant to draw his likeness for all to see. "How could I possibly encompass all his majesty's glory and beauty in a mere painting?" asks the servant. The king responds, "You do as much as you can with your paint, and my complete glory and honor will be portrayed by my body itself."

Similarly, Moshe asked Hashem, "Am I God that I have the ability to create something that corresponds to the heavenly bodies?" To which Hashem answered, "You recreate their form with linen, wool, and red-dyed materials and I will leave my ministers up in heaven and bring My *Shechinah* down to earth among you."

4 Artschwil-Midrash Insights

A The Spiritual Dimension of This World A man — even a man as great as Moses — inhabits the physical realm. God shows him a spiritual, heavenly paradigm of what it is he must produce here on earth, and he despairs of being able to perform this task. "How," he says, "can I escape the shackles of my material self and capture the image of pure spirit?" But God says to him, "I do not demand that you make a celestial replica of what you have been shown. I desire an earthly one. Copy what you have seen in heaven using the earthly materials at your disposal. That is what I want. That is what I prefer. And if you accomplish that task, I shall take leave of My heavenly ministers, and rest My *Shechinah* among you below."

יש לבאר, מהו ענין הייסממנים? מה עוד, דמשמע, חשטממנים, המה

תנאי וגורם ל"ואני בכבודי", שהרי כך נאמר: "אתה בטממניך ואנך בכבודי".

אילו לא היו הייסממניך גורמים את הייסממניך, היה לו להקב"ה לומר רק

זאת, שהקב"ה כביכול, אינו מוגבל, שמתוך גדלו ויכולתו, מסוגל הוא, כביכול,

להשכיח שמו, גם בתוך אמות מצומצמות. למה היה לו להקדים את הייסממניך

בטממניך, ל"ואני בכבודי"? ע"כ, שהייסממניך בטממניך, המה הגורמים ל"ואני

בכבודי", וצ"ב.

2

Thus, a major part of *Exodus*, which *Ramban* calls the Book of Redemption, discusses the Tabernacle. He explains that the redemption from Egypt was not complete with the physical departure from the land of Israel's enslavement, nor was it complete even with the giving of the Ten commandments, even though the Revelation at Sinai was the goal of the *Exodus* (see note to 3:11-12). The *Exodus* had not achieved its purpose until the heights that the nation had achieved temporarily at Sinai were made a permanent part of existence by means of the Tabernacle, for *Ramban* shows in his commentary that the Tabernacle, as a whole and in its many parts, was symbolic of the historic experience at Mount Sinai. So, too, it was from the Holy Ark that God spoke to Moses, just as He had spoken to him from atop

topped by the cloud of God's Presence — and the place to which every Jew would go with the offerings through which he hoped to elevate himself spiritually. The function of the Tabernacle in the Wilderness was carried forward by the Temple in Jerusalem. Throughout the long and bitter exile — which alternates between grinding oppression and spiritually debilitating affluence — the centrality of God's Presence is represented by the miniature sanctuaries (*Ezekiel* 11:16) of synagogues and study halls (*Megillah* 29a), for it is in them and through them that Jews hark back to the sounds of Sinai and the radiance of the Temple.

5

112

IN THE GARDEN OF THE TORAH

A Contradiction in Terms

When dedicating the *Beis HaMikdash*, King Shlomo exclaimed in wonderment:¹ "Will G-d indeed dwell on this earth? The heavens and the celestial heights cannot contain You, how much less this house!" For the *Beis HaMikdash* was not merely a centralized location for man's worship of G-d, it was a place where G-d's Presence was — and is² — manifest.³ Although "the entire earth is full of His

glory,"⁴ G-d's Presence is not tangibly felt. He permeates all existence, but in a hidden way.⁵ The *Beis HaMikdash*, by contrast, was "the place where He chose to cause His name to dwell."⁶ There was no concealment; His Presence was openly manifest.

➤ This seems impossible; there is no apparent way that spirituality can be openly manifest in our material world. For material existence to come into being, G-d condensed and contracted His light and life-energy so that it could become encloded in material entities. This is absolutely necessary; were G-dly light to be revealed without restraint, it would nullify all matter.

טכג

תרומה תפארת ארון-י ב'קוס ב'3

המקומות הראויים להשראת השכינה

הקב"ה ברא עולם. שמים וארץ, עצים ואבנים, ועוד מיליארדי פרטים. לבריאה כולה ישנה צורה ותכנית מסויימת, שתוכננה בהתאם למטרה שלשמה נבראה.

מהי מטרת הבריאה?

חז"ל גילו לנו: "בשעה שברא הקב"ה העולם, התאוה שיהא לו דירה

בתחתונים, כשם שיש לו בעליונים" (תנחומא נשא סי' כד).

ואמנם, כלי המשכן - שכאמור היו מכוונים כנגד חלקי העולם הגדול - היו גם מכוונים כנגד חלקי העולם הקטן (עיני מלביי"ם שם ברמזי המשכן, שמבאר כיצד כל כלי מכוון כנגד חלק אחר באדם). וזאת בעבור שעיקר הכוונה בעשיית המשכן היתה להשכיח בתוך בני אדם המגלים את כבודו יתברך.

יסוד זה התבאר באריכות בספר נפש החיים (שער א' פי"ד בהגה"ה): "כל המשכן והמקדש היו כוללים כל הכוחות והעולמות, וכל הסדרי קדושות כולם - כל בתיו וגזכותיו ועליותיו וחדריו וכל כלי הקודש כולם היו בדגמה עליונה: מצלם דמות תבנית העולמות הקדושים, וסדרי פרקי המרכבה, המה יסדם דרך

ושמואל הרואה, 'הכל מיד ה' עליהם השכיל כל מלאכות התבנית.

"ולכן האדם מעם הקודש שכולל גם כן כל סדרי בראשית וסדרי המרכבה, כלל הבריאה כולה, הוא גם כן דוגמת ותבנית המשכן והמקדש וכל כליו, מכוון בסדר התקשרות פרקי אבריו וגידייו וכל כוחותיו. וכן מחלק בוזהר כלל תבנית המשכן וכליו, שהמה רמוזים כולם באדם, אחד באחד יגשו כסדר.

"לזאת הרי כי ודאי עיקר ענין הקודש והמקדש ושירת שכינתו יתברך, הוא האדם. שאם יתקדש עצמו כראוי בקיום המצוות כולן שהם תלויין גם כן בשרשן העליון בפרקי אברי השעור קומה כביכול של כלל העולמות כולן - אז הוא עצמו המקדש ממש, ובתוכו ה' יתברך שמו, כמ"ש 'היכל ה' היכל ה' המה, וכאמרם ז"ל 'ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם... וכן אמר הוא יתברך שמו לשלמה אחר גמר בנין המקדש (מלכים א' ו'): 'הבית הזה אשר אתה בונה הוא רק יאם תלך בחוקותי... ושכנתי בתוך עמי ישראל דיקא"י.

נמצאנו למדים כי האדם בעצמו כולל כל בחינות הקדושה המיוצגות על ידי כלי המקדש, ואם הוא אך יחיל את היכודו על בחינותיו הגופניות, הרי הוא בעצמו יהפך לבחינת מקדש, מבואר במלבי"ם (שמות כ"ב א' - רמזי המקדש):

11 *Feast of Faith - R. Wolfson*

Nefesh HaChaim³³ explains that the Mishkan and its vessels were a microcosm of the world — as is a person. For example, the heart of a person corresponds to the Kodesh HaKodashim. This explains why a Jew thinking impure thoughts brings more tumah into the Kodesh HaKodashim than Titus with his immoral acts.

Every year, we start learning about the Mishkan when Adar arrives. The letters of אָדָר can be arranged as א' דָר, the One dwells. In this month, we begin purifying our hearts so that it should be worthy of becoming a dwelling place for Hashem.

יְעֲשֶׂנוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכְכֶם — בְּתוֹכֹךְ לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא בְתוֹכְכֶם, בְּתוֹךְ. "Make Me a Mikdash and I will dwell within them." — כָּל אֶחָד וְאֶחָד. It does not say 'within it,' but 'within them' — within each and every one of them.³⁴

12 *In the Garden of the Torah*

To allow for our world to continue in a stable manner, G-d structured this process of self-containment with laws and principles as binding as those governing nature. He brought into being an entire framework of spiritual worlds whose purpose is to convey Divine energy from level to level until it undergoes the degree of contraction necessary to be enfolded in material form. (An open revelation of G-dliness runs contrary to this entire pattern, defying the limits which He Himself established.

Nevertheless, although G-d limited the extent of His revelation when structuring the world, He did not limit Himself. He created a world with set bounds, but He Himself is not bound by them, and can alter them at will. He can invest His Presence in our material realm, and did so in the Sanctuary and in the *Beis HaMikdash*.

The Divine Presence was revealed in the Holy of Holies, where an ongoing miracle reflected the nature of the revelation in the *Beis HaMikdash*. The width of the Holy of Holies was 20 cubits. The Ark of the Covenant, positioned lengthwise in the chamber, was two and one half cubits long, yet there were ten cubits from either edge of the ark to the wall. In other words, the physical ark occupied no space!

הקב"ה התאוה לעשות לו בית, מקום להשראת השכינה, ולשם כך בנה לעצמו כביכול שתי דירות: דירה אחת בשמים ושמי השמים, וזו המקום השני בחשיבותו, כביכול בדיעבד, והמקום בו חפץ הקב"ה לכתחילה להשרות בן שכינתו, הוא בתחתונים דווקא, בעולמנו השפל. זו היתה עיקר מטרת הקב"ה בבריאת העולם.

בהמשך נבאר מדוע התאוה הקב"ה לדירה זוקא בתחתונים, אבל כיון שכן הוא רצונו ית', ממילא כפי המטרה זו - כך הוא ברא את העולם. העולם כולו, על כל תכונותיו ופרטיו, מתוכנן באופן שיהא מקום ראוי להשראת השכינה.

גם העולם העליון, אע"פ שהוא בדיעבד, אך דירה בדיעבד גם היא דירה, ממילא מוכרח להיות שהדירה שבעולמות העליונים בנויה באותה מתכונת בדיוק כמו העולם השפל.

• בעיני הבשר שלנו איננו רואים את הדמיון הקיים בין שני העולמות - העליון והשפל, אבל חז"ל גילו לנו כמה וכמה נקודות דמיון ביניהם.

משל למה הדבר דומה? אם נשאל: טרקטור ומכונית, האם זו אותה מכוונה? ובכן, מי שמביט בשטחיות על טרקטור ומכונית רואה לפניו שתי צורות שונות אחת מהשניה.

אך האמת היא שבעיקרם הם ממש אותו דבר, כל הפרטים העיקריים שוים בשניהם. לשניהם יש גלגלים, לשניהם יש מנוע, לשניהם יש פדל גז ו'ברקס', ובשניהם מושבים לנוסעים. אלא שישנם כמה שינויים נקודתיים, כל אחד לפי עניינו: למכונית גלגלים קטנים כי היא נוסעת רק על הכביש ולטרקטור גלגלים גדולים ורחבים כי לפעמים משתמשים בו לנסיעה גם בדרכי עפר ובז'ק, אבל התכנית של שני סוגי הרכבים שווה כי המטרה אחת: להניע, לנסוע וכו'.

8 והנמשל: אמנם רואים אנו שבין העולמות העליונים והתחתונים קיים מרחק עצום, "כי גבהו שמים מארץ" (ישעיה נה, ט). אמת ויציב. אבל בעצם לשניהם אותה מטרה ממש: שתוכל השכינה לשרות שם. ממילא באופן יסודי, לשתי העולמות יש את אותה תכונה.

✦ הוא הדין המשכן, יש לו אותה מטרה בדיוק, שתוכל לשרות שם השכינה, כמו שכתוב: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ממילא מוכרח שאותה תכנית שישנה בעולמות העליונים קיימת גם במשכן.

— באותה מדה זו כך גם צורת האדם היהודי. בעצם, לשם מה ברא הקב"ה אדם? כדי שיוכל להשרות שכינתו בתוכו, כמו שנאמר: "היכל ה' היכל ה' המה" (ירמיה ז, ד), וכן - "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

✦ ממילא, מוכרח להיות שכל אלו - האדם, המשכן, ביהמ"ק, העולמות העליונים והתחתונים, וכן התורה הק' [שהאריך הנפה"ח בעניינה במקור"א], אלו שש מערכות שהן היינו הך. לכולם יש את אותה תכונה ממש.

✦ אנחנו רואים אותם בצורה אחרת, אך זו צורה מקרית שאינה קובעת מאומה. הצורה האמיתית היא תכונתם היסודית, שכאמור היא שווה בכולם.

294 *9 7 6 5 4 3 2 1*

ממעמקים שמות

נמצאנו למדים, שהמשכן כלל בתוכו כל סדרי וגונו הכבוד של מעלה, וכל חלקי הבריאה שתפקידם לגלות כבודו ית' במקומותיהם. והדבר מבואר על פי היסוד שהתבאר לעיל - כי כל מגמת המשכן היתה לגלות את כבודו של מעלה בתחתונים. ולכן המשכן נבנה בדוגמת הכבוד של מעלה, כדי שאותו כבוד יהיה נתפס כפי בחינת המקבלים, וכלשון רבינו בחי"ה המשכן וכליו הכל ציורים גופניים להתבונן מהם ציורים עליונים שהם דוגמא להם". ובוה נתקיים מלכותו יתברך בתחתונים - "אתה בסממניך ואני בכבודי".

ושכנתי בתוכם

"כבר נודע שכל העולמות הם מתאחדים כאיש אחד וכל המציאות נקרא בשם האדם הגדול... כן נקרא האדם בשם עולם קטן, כי כל העולמות שברא ה' וכל המציאות כולו כולם נקבצו באו ביצירת האדם והושלכו בו, כמ"ש (תהלים קל"ט) 'גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו' (מלבי"ם שמות כ"ה ח').

In the *Beis HaMikdash*, precise measurement was a necessity. Even a slight deviation from the required dimensions would render an article or building invalid. The fact that the place of the ark transcended the limits of space thus represents a fusion of finiteness and infinity. This communicates the nature of G-d's Being. He transcends both finiteness and infinity, and yet manifests Himself in both.⁸

This is the Torah's intent when speaking of G-d "choos[ing] a place for His name to dwell": the physical limits of our world will not be negated, yet the spiritual will be revealed. And this fusion of opposites will enable us to become conscious of His essence, which transcends — and encompasses — both the physical and the spiritual.

What Man Contributes

G-d did not want this revelation to be dependent on His influence alone. As reflected in the verse:⁹ "And you shall make Me a Sanctuary and I will dwell within," He chose to make the revelation of His Presence dependent on man's activity. Since any revelation of G-d's Presence transcends the limits of our existence, the initiative must come from

Him. Nevertheless, "G-d did not have His Presence rest upon Israel until they performed labor"¹⁰ — building the Sanctuary where His Presence would dwell.

Why was man's activity necessary? Because G-d's intent is that the revelation of His Presence be internalized within the world, becoming part of the fabric of its existence. Were the revelation to come only from above, it would merely nullify worldliness. To cite a parallel: when G-d revealed Himself on Mount Sinai, the world ground to a standstill. "No bird chirped... nor did an ox bellow, nor the sea roar."¹¹ Although G-dliness was revealed within the world, material existence did not play a contributory role.

When, by contrast, the dwelling for G-d is built by man — himself part of the material world — the nature of the materials used is elevated. This enables G-d's Presence to be revealed within these entities while they continue to exist within their own context.

Two Phases

The above concepts are highlighted by the name of the Torah reading, *Terumah*,¹⁶ meaning "lifting up"¹⁷ or "separation,"¹⁸ puts the focus on man's attempts to establish a dwelling for G-d. The Torah proceeds to state¹⁹ that this *terumah* must involve 13 different articles:²⁰ gold, silver, brass.... This indicates that man's task is to incorporate the various elements of worldly existence into G-d's dwelling.²¹

More particularly, the double interpretation of the name *Terumah* reflects two factors necessary in creating a dwelling for G-d. First, a person must designate his gift, separating it from his other worldly property. And then through its consecration, its nature becomes elevated above the ordinary material plane.²²

אלא כמו שבמזבח אף על פי שאין למזבח שלמטה שום דמיון למזבח שלמעלה, בכל זאת כל כך עיקר הוא ענין אתה בסממניך, עד שממעשה המשכן ירדה שכינה לישראל, כמו כן בכל מעשה המצוות שאינם כי אם אתה בסממניך, מזה זוכים לכל ואני

בציצית אמרו חז"ל (במד"ר י"ז). אמר רבי מאיר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין, שהתכלת דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד, שנאמר ויראו את אלקי ישראל, שאם עשית כן כאלו כסא כבוד אתה רואה שהוא דומה לתכלת, וראיתם וזכרתם, המראה מביא לידי זכרון וזכרון מביא לידי מעשה.

וגילו לנו חז"ל סוד חוטי הציצית, שפחיל תכלת דומה לכסא הכבוד, ובראות צבעים אלו רואים כסא הכבוד, וזהו באמת תכלית המכוון שבמצוות ציצית, ולכאורה האם באמת דומה צבע תכלת לכסא הכבוד, האם לצבע גשמי שלנו יוכל להיות איזה דמיון לכסא הכבוד? ורואים אנו שכמו במעשה המשכן כל עבודתו לא היתה כי אם אתה בסממניך ואני בכבודי, כך כל ענין מצות ציצית בכל פרטיה ודיניה, הגדילים הפתילים התכלת כל זה הוא רק אתה בסממניך, וגלתה לנו תורה שבתלותנו ציצית בכדינו שהוא ענין אתה בסממניך, יזכו מזה לוראיתם אותו לואני בכבודי.

והייתם קדושים אמרו חז"ל (ספרי שלח), שהציצית מוסיפים קדושה, מעשה פשוט של מצות ציצית מוסיף קדושה, זהו סוד מעשה המצוה, המתבונן יראה שכל ענין המשכן לא היה כי אם מעשה המצות, ולא היה יתרון למעשה המשכן שיהיה מכוון נגד השראת השכינה משאר מעשה המצות, דבאמת אין לך מצוה שאין השראת השכינה תלויה בה, והראיה שגם מצות ציצית מכוונת נגד השראת השכינה, ולא דוקא ציצית אלא גם כל מצוה.

כמו שכל מעשה המשכן לא היה כי אם אתה בסממניך ואני בכבודי, התחיל מתמיה

ואמר לפני הקב"ה, האמנם ישב אלקים על הארץ (שמ"ר פ' ל"ד), ואיך הוא באמת המשכן בית לשכינתו יתברך, האם לבית הוא צריך, האם בית זו מחסה הוא לו, ואיזה דמיון מהזכוב שלמטה להזכוב שלמעלה, איך אפשר להציג גג שלמטה שהוא גג פשוט של יריעות, כנגד גג שלמעלה שהוא ופרוש עלינו סוכת שלומך, ואין כ"ז כי אם אתה בסממניך, אלא שבאתה בסממניך לבד ישנו כבר כל היסוד של ושכנתי בתוכם, סוד השראת השכינה שזכו לה ישראל על ידי מעשה המשכן.

כמו כן הוא גם בכל מעשה המצוות, שבמעשה המצוות לחוד זוכה האדם לכל מה שצריך, ויש ביכולת לזכות עד השראת השכינה, האם באמת יש לחלק בין ריבוע של מזבח לריבוע של תפילין? וכמו שריבוע המזבח עם כל דיניו תלוי בו כל סוד הקרבנות, והנהו מכוון נגד המזבח שלמעלה, כמו כן ריבוע של תפילין עם כל דיני עשייתו מכוון כנגד הלמעלה כמ"ש חז"ל (מנחות ל"ה:), וראית את אחורי זה קשר של תפילין, איזה דמיון בין קשר של תפילין שהוא קשר פשוט, להקשר שהראה כביכול למשה.

176-

בכבודי אבל יותר מאתה בסממניך אינו לא במשכן ולא במצוות ששניהם ענין אחד להם, כמו צייר הצור צורה על גבי הנייר האם יש כאן על הנייר איזה משהו מהנושא ההוא?

הלא כל זה אינו כי אם צבע פשוט וצל, שאינו כי אם זכר בעלמא לעצם הדבר, וכן הוא הענין של אתה בסממניך.

יסוד זה של אתה בסממניך ואני בכבודי הנהו מציאות הבריאה כולה, יותר מצבע אין בנמצא, אין דבר ממשי בעולם, מתחילת העולמות ועד סופן אינו אלא ציור, וכל המציאות הוא רק ואני בכבודי, יותר מזה אין שום דבר בעולם והכל הוא רק בכחינת ציור.

המתכונן בתמונה שנעשית על ידי צלם אומן, ידמה לו שהנצלם עומד חי לנגד עיניו, כל רשמיו ותויו פניו הכי קטנים כולם נכרים וכולטים, בעת שכתמונה אין שום זכר מאותו האיש, כולה היא רק צבעים מצבעים שונים וכמעט צל, חז"ל אמרו על הקב"ה שהוא צר צורה, צורה ממש ולא יותר, אבל התכונן ותראה נפלאות ונצורות, שצורתו של הקב"ה חיה היא ויש בה רוח ונשמה.

א ו ר א מ ו נ ח י ח ז ק א ל ר נ ט R. Lichtenstein (RS)

ידיו של השי"ת מ"מ לא התחשב בהם השי"ת לעומת עם ישראל. הארה זו לבד חייבת להביא אותנו לאמונה בעולם הבא ובנצח, שהרי זכינו שהשי"ת בעצמו דואג לנו ולתכליתנו באופן פרטי, היתכן שכ"ז רק בשבילי הבל חיי העוה"ו. ומאילוי מוכרח שצפוי לנו עולם הבא, עונג לאין שיעור, ועבור זאת זכינו להיות סגולה מכל העמים, אלו תו"ד שדברנו אולם עתה גרחיב את הדברים ונבארם בתוספת ביאור והעמקה. חובת האדם להכיר מעלת כלל ישראל ומעלת האדם הישראלי, דברים אלו אינם פשוטים, כי בטבע האדם חי בלא התבוננות כמעט כבעל חי, ומרגיש רק את החומר ואינו חש כלל במעלות רוחניות הנמצאות בו, ואין לו מושגים כלל בהרגשות עליונות ורוחניות, ואף שפיו דובר אודות חיים רוחניים ועולם הבא מ"מ כל זה אינו אלא מן השפה ולחץ, אך האמת שכל חייו וכל מושגי העונג וההנאה שיש לו מתבטאים רק בהנאות גשמיות של החומר, והאדם אינו מכיר שהגוף רק לבוש גשמי, ועיקר מציאות האדם והווייתו היא הנשמה הרוחנית אשר ניתנה בו, ובאמת שאף בבריאה הגשמית הזו כאשר אדם עושה איזה פעולה רוחנית של מצוה וכדומה, יש לפעולה הזאת כח שאיננו מסוגלים כלל להבינה.

הנה מצינו כתוב בספר מעלות התורה שהלא נאמר בכתוב, "לא דרכיכם דרכי, נגבוה שמים מארץ כן גבוה דרכי מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם". (ישעיה נה ח) מעשי ודרכי השי"ת גבוהים ונעלים מדרכי והבנת בני אדם כגבוה שמים מארץ, וביתר ביאור י"ל בהכונה שמים וארץ, שאין הביאור רק במרחק הגשמי הפשוט שנראה לעין שהשמים רחוקים מן הארץ, אלא "שמים" פירושו דבר רוחני לאין שיעור, "וארץ" הביאור תארץ הגשמית [ואעפ"י שאף הארץ רוחנית מ"מ מציאותה בפועל היא גשמית] וכפי המרחק בין השמים הרוחניים לארץ הגשמית כן המרחק בין מעשי השי"ת לבין פעולות והבנות בני אדם.

כמו כן יש להבין אף במעשי האדם, בעת שאדם עושה פעולה רוחנית של מצוה שיש לה שייכות להשי"ת, גבוהה פעולה זו מהבנת בני אדם כגבוה שמים מארץ, וכשם שאיננו מבינים את השמים הרוחניים, כן אין לנו מושג כלל בהבנת פעולת המצוה, ועי"ש בלשונו, "מה שאדם מחשב בדברי תורה או בעבודת הבורא הוא רחוק ממחשבות עניני העולם הזה כמרחק שמים מארץ". והיינו כי כל הרגשותינו הם גשמיים ולכן איננו מסוגלים להבין מעשי המצוות שהם מעשים רוחניים. ובאמת זה פשוט שהרי האדם הוא הנשמה שיש בו החלק אלוך ממעל, ולכן כפי שאיננו יודעים ומבינים מעשי השי"ת, כן איננו יכולים להבין מעשי האדם הרוחניים.

הסבא מקעלם י"ל היה אומר שהקב"ה רחוק וקרוב, רחוק מפני שאין לנו מושגים כלל בהבנות מעשיו ודרכיו, אולם אף הוא קרוב. שבעת שאדם מתאים ומייחס ומתקרב אליו יתברך, הרי מעלתו לאין שיעור, וכן היה אומר, שיש קרוב שהוא רחוק ויש

אופן זה מתהווה הכאילו יצא ממצרים, רק על ידי ציורים אלו, ציורים של מרוח, ציורי חירות, יוכל להתהוות הכאילו יצא.

איפא יבקש לו האדם מכשירי הציור? כיון שזהו סוד האדם ועבודתו, ודאי שהכין לו כבר הבורא יתברך בפנימיות נפשו מכשירים אלו, מהמינים הכי טובים מבלי שיצטרך לחפש כלל, היוצא מזה שכל יסוד הבריאה הוא ציור, כל עבודת האדם היא לצייר, ובציורים אלו הוא סוד השראת השכינה, המבין יבין שכל ענין הציורים שורשם באמת למעלה, ולולא היה שם סוד הציור לא היו ציורים כלל. (דעת חכמה ומוסר ח"א ח"א מ"א).

מבואר שכמו שיסוד המשכן היה רק אתה בסממניך, כמו כן יסוד כל הבריאה הוא רק אתה בסממניך ואני בכבודי רק ציורים, וכיון שכן מתבאר שתכלית כל עבודת האדם היא רק לצייר ציורים, לידע מלאכת הציור על נכון, והפועל יוצא מציורים אלו, מאתה בסממניך יהיה ואני בכבודי.

חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שמוה מסתעפים כל דיני הפסח מצה ארבע כנסות, שלכאורה רק לחיצון יחשבו בעינינו, אבל לפי המתבאר שכל יסוד הבריאה הוא רק ציור, וכל יסוד עבודת האדם בעולם המעשה הוא רק לעשות ציורים, והיוצר כל הוא צר צורה, א"כ רק על ידי

R. Wolke (F)

Chazal understood that for Hashem's Shechinah to descend to this world, it would require an environment that parallels His world above — and this was Moshe's difficulty. How could a human being possibly construct a dwelling place that can match the heavenly palace created by the Creator Himself? The answer was short and simple: You do yours and I will do Mine. The Midrash tells us that the wooden beams and golden braces of the Mishkan resembled the angels and stars. Although the likeness was minute, there was enough of a resemblance for Hashem to consent to dwell among us. Bnei Yisrael merely needed to lay the groundwork, and Hashem filled in the rest of the picture.

"How could a human being possibly construct a dwelling place that can match the heavenly palace created by the Creator Himself? The answer was short and simple: You do yours and I will do Mine."

The Chinuch (Mitzvah 16) asks why we must perform the many commandments whose purpose is for us to identify with Yetzias Mitzrayim. Wouldn't it be enough if we would take some time to contemplate this awesome occurrence and thereby ingrain it in our minds and hearts? He answers that a person is influenced primarily by his deeds, more so than by his thoughts. One who physically performs the many mitzvos of the Torah will automatically change

for the better. Since each and every deed affects a person, the Torah gave us many mitzvos to help us in our path to perfection.

Why is it that one's heart is drawn after his actions and not after his thoughts? This can be explained with the above concept. Once we do the required actions that lay the groundwork for Hashem to reside in our hearts, Hashem responds by helping us reach the goals that we seek. All the mitzvos of the Torah in general, and the building of the Mishkan and its utensils in particular, parallel awesome things in the Higher World. All we are asked to do is to perform the mitzvos as instructed. The deed itself is the way to bring Hashem's Shechinah into our lives.

Accordingly, one who wishes to improve his davening should first work on the physical aspects involved. He shouldn't sit in a slouched manner or with one leg crossed over the other. If he stands with a dignified posture and enunciates the words carefully, he will find that his davening will be altogether different. The same holds true for all mitzvos.

25 Antscull-Midrash Rabbah-Insights

R' Yechezkel Levenstein (Ohr Yechezkel, Emunah, pp. 259-262) expands on our Midrash. It is not that God finds the paltry efforts of mortal men to be sufficient. It is that man underestimates their spiritual power and import. Our physical actions have spiritual outcomes. We may lack the vision to see those outcomes. But it is incumbent upon us to realize the extraordinary power of our every action, thought, and deed.

Ramban writes (in his introduction to his commentary on Deuteronomy; see also his comments on Genesis 12:6) that the Book of Bereishis is called Sefer Yetzirah - the book of Creation (Genesis) - for two reasons: It describes the creation of the world, and it describes the actions of our Patriarchs - Abraham, Isaac, and Jacob - whose lives and deeds were acts of "creation" in that they blazed a trail for their progeny, imprinting this physical world with patterns that would be repeated throughout our long and varied history.

We are a far cry from the towering spiritual stature of the Patriarchs and Moses. We may think that our efforts, our actions, are disconnected from the inner workings of the universe. But our Midrash teaches otherwise. We, too, are painters commissioned to paint with our lives, thoughts, and deeds an image of the King with the meager tools at our disposal. There is profound spiritual accomplishment in that endeavor, however short we will necessarily fall of capturing more than but a faint reflection of the King's honor.

רוחק הוא קרוב, עניני העולם הזה דומים בעינינו כאילו וקרובים הם אלינו להשיגם שהרי סבורים אנו שכוחו ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, אך האמת היא שרוחקים הם שהכל תלוי בהשגחת השי"ת ואין הסיבות כלל משפיעים ע"ז. ויש רחוק והוא קרוב. ענינים רוחניים לכאורה רחוקים הם שאין לנו מושג במעשי השי"ת, ובוהו יתכן שהם קרובים אלינו, בעת שעושה מעשי המצוות מתקרבים אליו יתברך ואף מעשינו נעשים לרוחניים וכמש"כ

ובזה נבין כל ענין מעשי האבות, כתב הרמב"ן בהקדמה לספר שמות, השלים הכתוב ספר בראשית שהוא ספר היצירה בחדוש העולם ויצירת כל נוצר ובמקרי האבות שהם כענין יצירה לזרעם מפני שכל מקריהם ציורי דברים לרמוז ולהודיע כל עתיד לזרע להם הגדיר לנו הרמב"ן ענין מעשי האבות שהוא כענין יצירה, וכל חיינו עתה הם בגלל מקרי האבות ומכאן זה אנו חיים עתה. ונוראות הדברים לראות כמה יכול להיות מונח במעשי האדם שעדיין אנו חיים בזכות מעשיהם, [אמת נכון הוא, שאילו הם מעשי האבות הקדושים ואנו אין לנו שייכות למעשיהם, מ"מ אף הם מעשי האדם] וראה בחז"ל (בבא מציעא פז) שאברהם אבינו ע"ה אמר ואקחה פת לחם ותמור. זאת ניתן מן לישראל במדבר, אברהם אבינו היה במצרים, ויגנע ד' את פרעה נגעים גדולים, וענין שיעבוד מצרים הוא עבור ירידת ארעה למצרים, וכל מכות מצרים הם אותם הנגעים שנתן הקב"ה לפרעה, וארעה יצר את כל עשרת המכות. [נכון שהכל מעשי השי"ת אבל ארעה יצר את הדברים בכח] וכ"ז כמו שנתבאר שמעשי הרוחניים של האדם גבוהים ונעלים לאין תכלית עד שאין לנו הבנה כלל בהם.

27

עולמות עליונים אלו שיוצר האדם ע"י מעשי המצוות, אין משמעותם עליונים במובן של מקום עליון יותר, אלא הכוונה בדרגה רוחנית יותר גבוהה, ואם כן היא פנימית יותר בנפש של אדם. פעמים נראה בעינינו מעשי המצוות כדברים פשוטים, שאין אנו נותנים את הרעת והחשיבות למעשי המצוות או לדקדוק בהם, אבל באמת הם יוצרים רוחניות גדולה, ואיכות גבוהה, וחשובים הם מאוד בעיני השי"ת, כמש"כ חובות הלכות (סוף"ה מחשבון הנפש) "ואל המעט בעיניך שום טובה שתעשנה לשמו ית' אפילו במלה או בראיה כי המעט ממך רב אצלו ית', וכן בענין העבירות".

23

ולפי זה ביארו דברי המדרש (שמות רבה פרשה לה פ' ו), ועשית את הקרשים למשכן, א"ר אבין משל למלך שהיה לו איקונין נאה אמר לבן ביתו עשה לי כמותה, א"ל אדוני המלך איך יכול אני לעשות כמותה א"ל אתה בסממניך ואני בכבודי - האדם עושה את הסממנין והם כמעשי אבות סימן לבנים וע"י הסממנים נעשה לקיום ומציאות, - כך אמר הקב"ה למשה וראה ועשה א"ל רבון העולמים אלוך אני שאני יכול לעשות כאלו, א"ל כתביתם בתכלת וארגמן ותולעת שני וכשם שאתה רואה למעלה כך עשה למטה, שנאמר עצי שטים עומדים כנתנו באסרטיא של מעלה ואם תעשה נאותה של מעלה אני מניח סנקליטין של מעלה ומשרה שכינתי ביניכם למטה. מה למעלה שרפים עומדים אף למטה עצי שטים עומדים, זו כל ענין העבודה, שעליו לעשות דוגמת של מעלה, ויגיה הקב"ה את השרפים וישרה שכינתו על העצי שטים, שכן טמון בכח מעשי עם ישראל בעת שעושה רצונו של מקום, שע"י נעשים פעולותיו לרוחניות שאין לה שיעור.

28

קלד טללי תרומה אורות

היה זה היסוד בבניית המשכן: שיבטל האדם את עצמו ויתמסר כל-כולו אך ורק לקיום רצון ה', וכמו שאמרו חז"ל (תנחומא שמיני ז'): מה איכפת להקב"ה אם שוחט מן הצואר או מן העורף ומה איכפת להקב"ה שיאכלו ישראל בלא שחיטה - אלא לצרף את ישראל. כלומר, בכך שמתאמצים ומשתדלים לדייק ולדקדק בציווי ה', לא להפחית ולא להוסיף, זהו "צירוף ישראל".

וכן מצינו יסוד זה בכל המצוות. צורת התפילין צריכה להיות מרובעת בדוקא, ולתחילה צריך ריבוע גמור. וכן בכל מצוה ומצוה, יש זמן מיוחד לקיימה, לא להקדים ולא לאחר, וכן פרטים ודקדוקים כיצד לעשות ולקיים כל מצוה ומצוה דוקא באופן מסוים, ואם ישנה האדם בפרט כלשהו, הרי שפגם במצוה. וכל זאת משום שהבריאה והאדם מוגבלים, לכן אף המצוות ניתנו בגבול ובדיוק רב.

מעתה יש לפרש שההשתדלות שהיתה מצד בני ישראל בבניית המשכן לא התבטאה בהוספת אומץ וכן בגודל המשכן, שהרי בכך מוגבל האדם וכל כמה שישתדל יהיה לו קץ וגבול, אלא עיקר הענין היה בהתמסרות המוחלטת לקיים ציווי ה' על כל פרטיו ודקדוקיו. וכן בכל מצוה ומצוה ההתמסרות לדקדק בפרטי המצוות ושיעוריהן, היא היא הגורמת ומסייעת להשראת השכינה.

(הגרא"ל שטיינמן שליט"א)

29

שערי דרך / פרשת תרומה ר פ"א

הרי שאף שאין ביכולת בני האדם לעשות כמות הכבוד העליון, ונמצא שהם ממעטים בכבוד שמים (ראה בדברי מפרשי המדרש), בכל זאת חביבים מעשיהם של בני האדם לפני השי"ת, ובמעט שבידם בוחר השי"ת יותר מכל צבא השמים, והוא מניחם ובא לשכון למטה ובהם הוא מתכבד.

24

וכן מפורש במדרש במקום אחר (שמות רבה לג ד), כל מה שברא הקב"ה למעלה ברא למטה, ולא עוד אלא שחביבין כל מה שלמטה ממה שלמעלה. תדע שהניח את מה שלמעלה וירד למה שלמטה שנאמר ושכנתי בתוכם, ובאמת פשוט מאוד, שהאדם שוכח שבעצם הוא מלאך ממש, ומובא בחז"ל שמלאך באחת, (ברכות ד') וא"כ שהאדם מלאך, ועוד חביב יותר ממה שלמעלה. נמצא חביבותו יתירה על מעלת המלאכים וא"כ בודאי שמעשיו הם באחת ואין שיעור כלל לעומק מעשיו. ואלו לא חטאו ישראל לאחר מעמד הר סיני שפסקה מהן זוהמתו של נחש היו בודאי זוכים במעשה אחד לתקון תכלית כל הבריאה ורק לאחר החטא נדרש עמל ויגיעה רבה, אבל בעיקרי הדברים גודל מעשי האדם נשאר כפי שהיה בתחילה.

26

שכח ר' פיינשטין (פ"ג) שפתי חיים

אמנם אין אנו מבינים איך ע"י העשייה הגשמית נוצרת מציאות רוחנית עליונה, אך יודעים אנו שכך הן הדברים, כי כך קבע הקב"ה ברצונו, וכן ביאור דבריהם: אני מצוה לך להשתמש בסממניך, "ואני בכבודי" אשלים את מעשיך, ואחולל את התוצאות הרוחניות בגבהי מרומים, (כמו המשל שהביאו חז"ל הנ"ל, המלך יתן אותנו כבוד מלכות לאיקונין של עבדו כמו לאיקונין של האומן).

וכמו במעשה המשכן, כך בכל מעשי המצוות כאשר האדם בהשתמשו בחומריות לעבודת ה' מקדש את עולם הגשמי, ומביא לכך שתשרה בו השכינה. לדוגמה: מצות אכילת מצה, ע"י מעשה גשמי של לישת הקמח אפיינו לשמה, ואח"כ ע"י פעולת האכילה הגשמית יוצר הוא תוצאות של קדושה, וכהנה רבות.

אין האדם נתבע אלא כפי כוחו וכוחו רב הוא עד למאוד

ומצירוף כל דבריהם הללו למדנו יסוד גדול ושני פנים לו, מחד לימדונו שאין האדם נדרש למעשים שאינם כפי כוחו ואין הוא מטריחו במה שמעבר להשגתו, אלא כל מה שנדרש ממנו הוא רק כפי יכולתו, וכפי שאמרו חז"ל בתחילת דבריהם (שמות רבה לד א): 'אלא כך אמר אליהוא לא מצינו כח גבורתו של הקב"ה עם בריותיו שאין הקב"ה בא בטרחות עם בריותיו לא בא על האדם אלא לפי כחו, אתה מוצא כשנתן הקב"ה את התורה לישראל אלו היה בא עליהם בחוזק כחו לא היו יכולים לעמוד, שנאמר (דברים ה כא) אם יוספים אנחנו לשמוע וגו', אלא לא בא עליהם אלא לפי כחם, שנאמר קול ה' בכת, בכחו אינו אומר אלא בכח - לפי כחו של כל אחד ואחד'

אמנם מאידך גם זאת התבאר בדבריהם, שמה שבכוחו של אדם לעשות רב הוא עד למאוד, ועל כך הוא נתבע: 'אתה בסמנך', כלומר באותם הכלים שניתנו לך השתמש, ואני בכבודי, כלומר בזה הוא כבודי. ודברי רבותינו מדויקים הם עד מאוד, כי לא אמרו שאדם נדרש לכל מה שיש בכח כלל בני האדם לעשות, אלא לפי כוחו של כל אחד דווקא, כי יש מי שמצטיין במידה אחת ואין הוא מצטיין במידה אחרת, ואכן התביעה כלפיו היא רק בהתאם לכך האם השתמש וניצל את אותה המידה שחננו ה' יתברך, האחד מצוין במידת העקביות והשני נחון בהבנה מעמיקה השלישי בזכרון והרביעי בתפיסה מהירה, וכל אחד על ידי המידה העיקרית שניתנה בו, יכול לזכות ולהתעלות ולהשיג שלימות גדולה.

וכפי שכתב באור החיים על דברי הפסוק (בראשית מט כח) 'יתברך אותם איש אשר כברכתו ברכ אתם': 'פירוש הראוי לו כפי בחינת נשמתו וכפי מעשיו, כי יש לך לדעת כי הנפשות כל אחת יש לה בחינת המעלה, יש שמעלתה כהונה, ויש מלכות, ויש כתר תורה, ויש גבורה, ויש עושר, ויש הצלחה, ונתכוון יעקב בגבואה לברך כל אחד כפי ברכתו הראוי לה, המלך במלכות, והכהן ככהונה, וכן על זה הדרך, ולא הפך המסילות.'

והתקדשתם מעט, והייתם קדושים הרבה

והחיבות רבה יש למעשיו של האדם, ומי יכול לשער כלל מהו מובנה של חביבות אצל השי"ת, אפילו חביבות כל שהיא מאת השי"ת הרי היא במידה שאין בכוחו לתאר בכלל, אך רבותינו לא הסתפקו בכך, וגילו לנו שחביבות מעשיו של האדם יתירה היא מן החביבות הניתנת למעשים הנעשים בעולמות העליונים, אשר גודל קדושת מעשיהם ושלמותם אין אנו יכולים לשער כלל, ובכל זאת לגודל חביבותם של מעשי האדם, מניח השי"ת, כביכול, כבודו שבעליונים, ובא לשכון עם שוכני בתי חומר בעולם הזה השפל.

וכמו כן מצינו בגמרא (יומא טו): 'תנו רבנן, והתקדשתם והייתם קדושים, אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה, מלמטה מקדשין אותו מלמעלה, בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא'. וביאר רש"י (שם ד"ה והתקדשתם) 'והתקדשתם מעט, והייתם קדושים הרבה, הבא ליטור מסייעין אותו'. כלומר גם אם נדמה לנו שאין אנו מסוגלים להשיג את המעלות העליונות וגם אם באמת משוללי כח אנו בכל זאת חובתנו לעשות את שביכולתנו, גם אם זאת אינה אלא 'מעט', ומי שיתאמץ לעשות כפי כוחו מובטח לו שיוסיפו לו כהנה וכהנה הרבה יותר מכפי כוחו.

חובתנו במלחמת היצר להקטין את הנסיון

עדיין נותר לנו לבאר, מדוע אכן אין אנו מנצלים כל הצורך את הכוחות שקיימים בנו. התשובה לכך מצויה לדעתנו בדברי רש"י על הפסוק במשלי (כד ז) 'אמות לאויל לאויל חכמות בשער לא יפתח פיהו': 'מין אבן יקרה שאינה מצויה וכו', כלומר כל חכמה דומה לכסיל כאבן יקרה וכמרגליות לקנות, לומר אין אעסוק בתורה מתי תעלה בידי אבל החכם שונה היום מעט ולמחר מעט'. הרי שכוחו של היצר הוא, במה שהוא מירא את האדם ומראה לו כמה גדולה ועצומה היא התורה, ולעומתה כמה דל הוא כוחו של האדם כמה מוגבל הוא בזמנו בזכרונו וביכולתו, ואם כן למה לו כל הטורח הזה, שאין הוא מניב כל פרי של קיימא, ומחשבה זו, לבד שהיא מחשבת כסילות, הרי היא מחשבת כפירה, שהרי לא יתכן שה' יתברך יצונו במצווה שאין אנו יכולים להשיגה, ואף שבדרך הטבע אין לנו מביא להשגת החכמה, אולם הבטיחנו השי"ת שאנו במעשינו המועטים יכולים לזכות ולהתקדש הרבה יותר מכפי כוחנו.

מקור לדברי רש"י אלו מצינו בדברי רבותינו במדרש (ויקרא רבה טו א): 'ר' חנין דציפורין פתר קרא בתלולית זו של עפר, מי שטפס מהו אומר מי יכול לקצות את זו, מי שפקח מחו אומר הריני קוצץ שתי משפלות היום שתי משפלות למחר, עד שאני קוצץ את כולה, כך מי שטיפש אומר מי יכול ללמוד את התורה, נזיקין ל' פרקים, כלים ל' פרקים, מי שפיקח מחו אומר הריני שונה שני הלכות היום שני הלכות למחר, עד שאני שונה את כל התורה כולה. א"ר אמי ראמות לאויל חכמות, א"ר יוחנן לככר תלוי באוירו של בית מי שטיפש אומר מי יכול להוריד את זה, מי שפיקח אומר ולא אחר תלאו, אלא מביא שני קנים ומספקן זה לזה ומורידו, כך מי שטיפש אומר מי יכול ללמוד תורה שבלבו של חכם מי שפיקח אומר והוא לא מאחר למדה, אלא הריני לומד שתי הלכות היום ושתיים למחר עד שאני לומד את כל התורה כולה.'

ובדבריהם התבאר, שהדרך להלחם עם היצר הוא להקטין את הנסיון, ולהציב מולנו אתגרים שאינם מיראים אותנו בכובדם, וכך להתקדם קמעה קמעה, משנה אחר משנה מסכת אחר מסכת, עד שבסופו של דבר נזכה לשנות את כל התורה כולה. כמובן שעצתם של רבותינו ז"ל אינה נוגעת רק ביחס להשגת שלימות בתורה, כי אם להשגתה של כל מעלה ורוחנית. לכל קושי שקיים אצלנו

בקיום מצוה מן המצוות, צריך להתייחס באותה גישה אותה לימדונו רבותינו בדבריהם הללו.

מי שקורא קריאת שמע ומגיע למילים 'זאהבת את ה' אלוהיך בכל לבבך ובכל נפשך', ובאותה שעה הוא תוהה בלבבו, מה לי ולמדרגה זו, האם אכן אוהב אני את הבורא יתברך בשיעור זה, האם נכון אני להיות כל חיי במסירות נפש בעבור רצונו של הבורא יתברך, צריך הוא לחשיב את הדברים האלה אל ליבו ולומר - אם כך ציווני אלוקי אם כן וודאי בידי הדבר. ואף שכזה גבוה הוא נדמה, בכל זאת חובתנו לעשות כל שביכולתנו, להשתדל להכניס אהבה וחביבות להשי"ת, ומי שמקדש עצמו מעט מקדשים אותו הרבה, וסופו שיזכה להשיג את שלימות המדרגה הזו, להיות מאוהבי ה' בכל לב ונפש.

כך הוא בענין זה, וכך הוא בענין הטורד רבות את דעתנו באשר לכוונה בתפילת שמונה עשרה, כיצד ניתן לזכות לכוון בכל התפלה בלי שמחשבתנו תשוטט אנה ואנה בשעת התפלה, ומכל מקום הרי הדבר נדרש מאתנו, ואם כן בהכרח שיש בכוחנו, אלא שעלינו לצמצם את הנסיון ולנסות לכוון בתחילה בדברים שאנו מרגישים קשורים אליהם יותר, שבהם לבנו מתעורר ומתפעל יותר, כמו בברכה מודים שם כל איש מתעורר להודות לה' באמרו: 'על ניסך ועל נפלאותיך ועל טובותיך' הלא הלב מרגיש כמה הטבה קיבל, כמה גדולים ומרובים הם רחמי וחסידי ה' עלי, ומאכן מנקודת האחיזה הזו להמשיך אט אט לכוון בכל הברכות.

פרשת תרומה פסוק ה' שכה

כבוד שמים - גילוי רצונו

מה פירוש כבוד שמים? כשאנו ממלאים את רצונו של השי"ת זהו כבודו, כאשר רוצים לכבד אדם, מכבדים אותו ע"י שעושים את רצונו - זהו כבודו, כי רצונו של אדם זהו כבודו, וכך כאשר אנחנו עושים את רצונו של השי"ת זהו כבודו, כי בעשיית רצונו ובהשתעבדות הרצונות שלנו אל רצונו ע"י כך אנחנו נותנים לו כבוד. השרפים והאופנים וחיות הקודש בשמים מכבדים את הקב"ה לפי ערכם ולפי מדרגתם, לפי מה שהם יכולים לכבד את הקב"ה, ואנחנו בארץ בעולם החומר אנו מכבדים את הקב"ה כשאנחנו עושים את רצונו, זהו 'אתה בסמנך ואני בכבודי', שאנחנו נקח את הסממנים שהקב"ה מסר בידינו וע"י שנבנה משכן להשראת שכנינו, מתמלא בזה רצונו של השי"ת.

נמצא א"כ, כי המשכן הוא חיבור בין השמים לארץ, ע"י שאנחנו משתמשים בדברים הארציים לקיים את רצון ה', זה פועל להשראת השכינה למטה. בקבלת התורה ראו את גודל השראת השכינה, אך אחרי קבלת התורה צריך להוריד את השכינה למטה, לבנות פה מקום לשכינה, ע"י השתמשות בכל החומרים הגשמיים כסף זהב נחושת כו', ע"י כך הביאו להשראת שכנינו יתב' כאן למטה.

בכבודי

מתפללים בתפילת "נשמת": "אילו פינו מלא שירה כים ולשונו רינה כחמון גלו ושפתותינו שבה כמרחבי רקיע ועינינו מאירות כשמש וכירה וידינו פרושות כנשרי שמים ורגלינו קלות כאילות - אין אנו מספיקים להודות לך ה' אלקינו ואלקי אבותינו ולברך את שמך על אחת מאלף אלף אלפי אלפים ורבי רבבותי וגו'.

ומיד ממשיכים ואומרים: "על כן אברים שפלות בנו ורוח ונשמה שנפחת

באפנו ולשון אשר שמת בפינו - הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכונו".

והדבר הפלא ופלא. לפני כן אמרנו, שגם אם כל הכוחות שבעולם היו מרוכזים בתוכנו, אין בידינו חסיפך להודות, אפילו, על אחת מאלף אלפים ורבי רבבות הטובות.

ואילו עתה אנו אומרים, כי אברינו ונשמתנו ורוח אשר בנו ולשונו, המה, לא רק יודו, אלא אף יברכו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו. האין סתירה בדבר?

ובעיקר, מה הפירוש "אברים אשר פלגת בנו", מה "עושים" האברים בהודאה, הלל ושבח?

מה שמוכח מזה הוא, שמה שלא מסוגלים לעשות כל הכוחות שבעולם, מסוגלים לעשות, אברינו, כוחנו ונשמתנו.

משום שכל הכוחות הכבירים, על אף גדלם ועצמתם, מוגבלים המה. אין המוגבל יכול להכיל, לחקיף, או להלל, את האין סוף.

אבל איברינו, רוחנו ונשמתנו ולשונו, הלא צלם אלקים המה, חלק אלוך ממעל. - הם מסוגלים ויש בהם הכושר, להלל ולשבח ולפאר ולרומם, את הנצח והאין סוף.

והדברים אמורים, לא רק כלפי הנשמה והרוח, אלא גם כלפי האברים שפלגת בנו. כי כל אלו, כשהם קיימים על פי עידום, יש בהם הכושר, שאינו קיים, אף לא בכל הכוחות שבעולם.

זהו הביאור במאמר שהביא האלשיך הק': "ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוכו של כל אחד ואחד". היינו, שתוכו של כל אחד ואחד, יכול להיות מעין לשכינה.

ולכאורה, היתכן? הלא "אין אנו מספיקין" וכו', אפילו "אחת מאלף אלפי אלפים ורבי רבבותי" וכו'. איך יתכן שמציאותנו תכיל שכינה בקרבך?

אלא שתוכנו כביר הוא, מקיף ועצום, מכל הכמויות שבעולם, כי "אברים שפלות בנו, ורוח ונשמה שנפחת באפנו, ולשון אשר שמת בפינו - הן הם יודו ויברכו" וכו'.

37

זהו הסוד, שיש בו נדבבת הלב, את מה שיש בו בלב. באה חכמתו יתברך וגילתה לנו, שמשוגל הוא האדם, על-ידי נדבתו, ליצור מרחבים אין סוף, גם בתוך קרשים, אדנים וריעות.

וזהו "אתה בסממניך ואני בכבודי". שאם אתה בא בסממניך, ונוסך את עצמיותך, אברייך, נשמתך ורוחך, אל תוך הקרשים והיריעות, תרי אז "ואני בכבודי".

מובן איפוא, שאין הנדבה, רק היכי תימצא להשגת חמרים - קרשים, ירעות, אדנים וכדו'.

כך הנדבה עצמו, הוא הוא הנדרש. זהו ה"בסממניך".

לכן, הקדימו את ה"ויקחו לי תרומה", ל"ועשו לי מקדש". כי ה"ויקחו לי תרומה", היא המטרה, היא ההישג. משום שמשוגל הוא האדם, להביא נדבתו ומעשהו לידי כך, שיווצרו בהם כוחות ומרחבים, המסוגלים לחקיף את שכינתו יתברך.

לכן, קודם "ויקחו לי תרומה", כדי שהמקדש יוכל להתקיים בתוך מעשה ידיהם ונדבתם.

זהו שכתב הרמב"ן, שכבוד השם אשר שכן על הר סיני בגילוי עצום, כאשר כל העולמות היו מקופלים תחת שליתו יתברך, אשר היתה פרושה במרחבי האין סוף והנצח - כבודו זה, ישכון מעתה בנסתר. כדי להודיעך כוחו של אדם מישראל, שבידו, ורק בידו, ליצור את מרחבי הנצח והאין סוף, גם במה שנראה כנסתר וחבוי.

אדרבא, זהו רצונו. שכן הוא כביכול, מעדיף ורוצה דווקא כוחות אלו ומרחבים אלו, אשר נוצרים דווקא על ידי אדם מישראל, בתוך תוכו פנימה, בתוכו של כל אחד ואחד, בתוך נדבותיו, קרשיו, קרסיו, יריעותיו ואדניו, ובלבד, שיוחדרו אליהם כל אותם כוחות מופלאים ומרחבים עצומים, של נאחיות ואין סוף.

על כן איברים שפלות בנו.

39

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שם, ח). דקדק האלשיך: "בתוכם לא נאמר, אלא בתוכי". ללמדך, "בתוכו של כל אחד ואחד".

* יש שואלים, הלא יש תחומים למשכן, יש כלים למקדש, האין אלו מקום השכינה? האם כל אלו אינם אלא תנאי, ומקום השכינה הוא בלב האדם, שאין בו, לא מזבח, לא ארון, לא כלים ולא משכן?

הפסוק אומר (תהלים עח, ט): "ויטש משכן שלו אהל שכן באדם"... לפי דברי האלשיך, הכוונה היא "באדם", כפשוטו. [לא בין בני אדם עלי אדמות בלבד, אלא בתוכם של בני האדם]. אלא שכאמור, כלום מקומם של מציאות המשכן, הכלים, המזבחות, הארון וכיו"ב, באדם המה? מה אם כן עומק הפשט של "באדם" או "בתוכם"?

* ובאלשיך (שם, ד"ה עוד יתכן דרך שני): "כי עדיין צריך לשום לב, כי הלא במשכן עצמו היתה שכינה כמאמרו יתברך ונועדתי לך שם כו', ואומר וכבוד ה' מלא את המשכן ולא יכל משה לבא וכו', וכן אומר וכן תעשו, לפי דרך זה הוא יותר". והם הם הדברים.

40

האלשיך זללה"ה האריך לבאר את הדברים, נעתיק מספר שורות מדבריו: "כי הלא היכל ה' המה, וכאשר המה ראויים להשרות שכינה בנשמותם, ישתלשל ויתפשט השפע אל היכל ה', כי למענם להיות אתם, משכן את שמו ית' במקום ההוא, כי נפשותם הם המשכן האמתי ומהם יתפשט אל המקום תמונת ההוא" וכו'.

תמונת העמוק הוא, כי בעצם, משכנו של הקב"ה, כביכול, הוא "בנפשותם". אלא שבכוחה של הנפש להתפשט ולחבוך בקרבה את המשכן, כך שגם אם אהל המשכן הוא המכיל את כבוד השם, והמשכן הוא מקום התועדותו של הקב"ה, אבל כל זה, המשכן, המקדש וכליו, המה בעצם "בנפשותם" ו"בנשמותם" של ישראל. והדברים מרוממים ומפלאים כל שומע.

נמצא, שאמנם כן, "אהל שכן באדם", אלא ש"לבבו", "האדם", "נשמתו", "נפשיו", מוזרמים המה ו"מתפשטים" אל תוך קרשי המשכן, המקדש וכליהם.

41

יש להבין איפוא, שכשם שפשוט הדבר, שלא תתכן השראת השכינה אלא בנפש הראויה לכך, וכשם שפשוט הדבר, שלא תתכן השראת השכינה אלא במשכן ומקדש הראויים לכך, על פי כל דיני ותנאי בנינים וכליהם, כך לא תשרה השכינה, אלא במשכן ומקדש שהינם מוזרמים בזרמי נפשותיהם ונשמותיהם של ישראל, המתפשטים ובאים אל תוך המשכן, המקדש וכליהם.

התפשטות זאת של הנפש אל תוך המשכן וכליו, תתכן רק על ידי נדבת לב. הנדבה והלב, המה אשר בכוחם להחזיר את נפשו של המתנדב אל תוך הזהב, הכסף, הנחושת, העץ והאבן.

* ומשום-שאין השכינה שורה אלא בתוך הנפש המתפשטת ומוחזרת במקדש וכליו, לכן נאמר כאן תנאי מיוחד של "אשר ידבנו לבו", וידבנו לבו זה, חייב להיות טהור, כולו נדבה, שאין בו שמץ של העדר נדבת לב.

לכן, גם אם לבסוף אמר "רוצה אני", ודי בכך לכל נדבה שתחשב על ידי כך "לרצונו", אף על פי כן, כיון שלכלל נדבת לב לא הגיע, שהרי הכפייה חוצצת בין רצונו לנדבתו, אין בכוחה של נדבה זאת להחזיר ולהזרים את התפשטות הנפש והנשמה, אל תוך החפצא של המשכן, המקדש וכליו.

42

The commandment to build the Mishkan can be explained homiletically. "Build for Me a Mikdash, and I will dwell within each and every

one of you" (25:8). If the world around us is filled with decadence, each of us must attempt to create an environment that resembles the Mishkan, thereby enabling our homes to serve as an oasis for Hashem's Shechinah.

(Shiurei Chumash, Parashas Mishpatim 25:9)